

Oponentský posudok doktorandskej dizertačnej práce

Autor: Mgr. Petra Chrenková
Téma DDP: Reflexia spôsobu života žien v liptovskom regióne z kulturologického pohľadu
Školiteľ: PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.
Vedný odbor: KULTUROLOGIA
Oponent: Doc. PhDr. Viera Gažová, CSc.

1. Aktuálnosť a relevantnosť problematiky DDP

Predkladaná dizertačná práca je zameraná na v kulturológii zatiaľ menej frekventovanú a predsa výsostne aktuálnu problematiku - skúmanie genderových otázok s dôrazom na kategóriu spôsobu života v relatívne striktne vymedzených časopriestorových súradniciach. Úmerná relevantnosti je rovnako i náročnosť zvolenej problematiky a to nielen z hľadiska teoretického a metodologického, ale aj prakticko-aplikačného. Téma DDP spadá svojim obsahom do oblasti viacerých vedných disciplín: týka sa kulturológie, etnológie, ale i sociológie, či demografie. Práca je nielen ukážkou teoretickej reflexie špecifickej genderovej témy ale aj praktických dimenzií a potencií metódy oral history. Doktorandka Petra Chrenková predkladá prácu, ktorá sa so zvolenou problematikou úspešne vyrovnáva. Výber a spracovanie témy spôsobu života žien v regióne, ktorý je ešte stále vnímaný ako konzervát tradičnej kultúry predstavuje pre kulturológiu zaujímavý problém, autorkin prístup je možné v tejto súvislosti hodnotiť ako invenčný a v mnohom inšpiratívny.

Petra Chrenková si vytyčuje dva základné ciele svojej DDP. Jedným z nich je „ aplikácia metódy oral history v kulturologickej praxi, pričom tento prístup predstavuje nový príspevok na metodologickom poli kulturológie“. (s.12) Ďalším vytyčeným cieľom je "prostredníctvom uskutočnených rozhovorov a ich spracovania prispieť k zachyteniu procesu transformácie ... kategórie" rodiny. (s. 13) Možno konštatovať, že tieto autorkou definované ciele boli v práci naplnené. V logickom

slede jednotlivých skúmaných problémov na ploche piatich kapitol + Úvod a Záver, nám autorka predostiera vyargumentované zdôvodnenie a podrobnú informáciu o použitých metódach výskumu a spracúvania získaných dát, uvádza nás do reálií lokality, v ktorej výskum prebiehal, prezentuje vydarenú štúdiu o rodine ako historicko-antropologickej kategórii, predkladá podrobnú správu o realizovanom terénnom výskume a následne i serióznou analýzu a interpretáciu zistených skutočností.

2. Teoretický aspekt DDP

Celá DDP je koncipovaná ako verifikácia nosných kategórií, zvažovanie paradigmatickosti resp. paradigmatického ukotvenia kľúčových pojmov a koncepcií na nich vystavaných z hľadiska ich výskumných potencií v súvislosti s témou. Autorka venuje adekvátnu pozornosť teoretickému zázemiu terénneho výskumu. Práve v tomto detekovaní a následnom definovaní možností ale i prípadných úskalí praktických aplikácií zvolených metód a kategoriálneho aparátu vidím jeden z prínosov DDP P. Chrenkovej (kap. II. A IV.). Vydarená a podnetná je z tohto aspektu najmä II. kapitola, ktorá dokumentuje perspektívy praktického využitia autorkou spracovaného materiálu i pre pedagogickú prax.

Práca má premyslenú logickú štruktúru, s náležitým spracovaním problémov a akcentovaním teoretických prístupov. Osvedčuje schopnosti doktorandky pracovať s pôvodnými zdrojmi, ako aj schopnosť rozvíjať kategoriálny aparát na pomedzí viacerých disciplín a kreovať vlastný výskumný projekt.

Integrálnou súčasťou DDP sú prílohy obsahujúce relevantné demografické údaje, mapy a zaujímavú obrazovú dokumentáciu. Samostatný zväzok tvoria doktorandkou realizované rozhovory dokumentujúce autorkin vlastný terénny výskum.

3. Metodologický aspekt DDP

Teoretické vymedzenie témy predkladanej DDP priam vyžadovalo využitie rozsiahleho interdisciplinárneho inštrumentária. Metódy prezentované v Úvode doktorandka zužitkovala adekvátnym spôsobom. Autorka preukázala dobrú znalosť

metód spoločenskovedného výskumu. **Zvolené metódy spracovania a následné dosiahnutie cieľa/cieľov dizertačnej práce sú adekvátne.** Pre čitateľa práce je téma spracovaná logicky prehľadne, s gradáciou, čo platí tak pre teoretickú polohu problematiky, ako aj pre prezentovanie výsledkov terénneho výskumu. Jej spracovanie je adekvátne súčasnému stavu problematiky. Doktorandka dokázala zručnosť v používaní a kombinovaní vedeckých postupov a v neposlednom rade i v invenčnom rozšírení operacionalizácie spomínaných kľúčových kategórií prostredníctvom tvorivej aplikácie zvolených výskumných metód - v tejto súvislosti sú pozoruhodné napr. kapitoly IV. a V.

DDP má logickú štruktúru, predostiera východiská následných analýz a sú v nej zreteľne vymedzené základné metodologické postuláty. Text má všetky náležitosti vedeckej štúdie, je napísaný kultivovaným štýlom, kategoriálny aparát je adekvátne použitý, sémantický status jednotlivých pojmov je jasne vymedzený.

Autorka korektne narába s prameňmi, spôsob spracúvania textov a citácie použité v práci dokazujú erudíciu a primeraný nadhľad potrebný pre samostatnú vedeckú prácu.

4. Výsledky DDP

Vlastný prínos doktorandky spočíva v prvom rade v presvedčivom dokázaní opodstatnenosti využitia metódy oral history v kulturologickom výskume, v dôkladnom spracovaní, analýze a interpretácii zrealizovaných rozhovorov a v celej sume nových poznatkov, ktoré DDP prináša a ktoré možno stručne zhrnúť do nasledujúcich bodov:

- zozbieranie (excerpovanie zo zrealizovaných rozhovorov) a následná analýza faktov týkajúcich sa historických súvislostí a aktuálneho postavenia rodiny ako kultúrneho fenoménu sui generis,
- zmapovanie spôsobu života najstaršej generácie žien v troch obciach na Liptove prostredníctvom ich osobných výpovedí, čím bol získaný materiál neopakovateľnej hodnoty,

- príspevok do genderových štúdií korešpondujúci a kvalitou porovnateľný s výstupmi celoeurópskeho projektu Pamäť žien realizovaného v deväťdesiatych rokoch minulého storočia,
- adekvátne rozšírenie poľa kulturologických výskumov,
- invenčný prístup ku kategoriálnemu aparátu spoločenskovedných disciplín.

Zvlášť treba zdôrazniť spracovanie kapitoly – Orálna história, ktoré vykazuje nezanedbateľné didaktické kvality a text ako celok je možné použiť ako študijný materiál pre poslucháčov kulturológie a príbuzných odborov.

Otázky pre autorku:

1. Ako sama opakovane konštatujete Vami skúmané problémy prekračujú limity viacerých vedných disciplín. V čom ste našli/nenašli riziká takéhoto spôsobu štúdia kultúrnych fenoménov ?
2. Je možné na základe realizovaných rozhovorov vymedziť dve – tri skutočnosti, ktoré narátorky pri porovnávaní minulosti a súčasnosti zvlášť zdôrazňovali, a ktoré neboli analyzované v rámci troch definovaných okruhov (manželstvo, túžby a sny a najkrajšie/najhoršie obdobie v živote)?
3. V Závere k DDP uvádzate, že „ v rámci textu dizertačnej práce sa podarilo rozvinúť a zanalyzovať len časť tém, ktoré rozhovory ponúkali“ (s.160). Predpokladám, že niektoré z nich ste identifikovali už v priebehu prípravy DDP, ale nezapadali celkom do jej profilu. Ktoré sú to a ako ich možno /môžete v budúcnosti uchopiť?

Záver:

Predkladaná DDP predstavuje invenčný, inštruktívny a vedecky korektný text.

Dizertačná doktorandská práca Mgr. Petry Chrenkovej je dôkazom nosnosti kulturologického i interdisciplinárneho inštrumentária pri výskume kultúrnych fenoménov, potreby permanentného znovupremýšľania a redefinovania teoretických i praktických sociokultúrnych problémov a nachádzania ich originálnych riešení.

Autorka preukázala schopnosť samostatnej vedeckej práce, zrelý text DDP má však i zaujímavé didakticky využiteľné aspekty. Osobitne treba oceniť doktorandkin

kreatívny prístup k zvolenej problematike, schopnosť tvorivo vstúpiť do aktuálneho teoretického diskurzu vied o kultúre.

Predkladaná DDP po obsahovej i formálnej stránke zodpovedá požadovaným kritériám a preto ju **odporúčam** na obhajobu a po jej úspešnom obhájení i udelenie jej autorke Mgr. Petre Chrenkovej titulu **philosophiae doctor (PhD)**.

Bratislava 29.3.2010.

Doc. PhDr. Viera Gažová, CSC., inim. prof.